

Бесіда

ZARZĄD GŁÓWNY
STOWARZYSZENIA ŁEMKÓW

* * *

ГОЛОВНИЙ ЗАРЯД
СТОВАРИШЧИНЯ ЛЕМКІВ

ЛЕМКІВСЬКІЙ ТРИМІСЯЧНИК * РІК ВИДАНЯ IV * № 1 (10) 1992 * КРЕНИЦЯ

РУСЕНКО ЗАС НА СЦЕНІ

Січень, то Русенків місяць - в ним ся вродил, в ним вмер. Не на завсе. Того січня, за-слугом Театру Стоваришчя Лемків, зас ожыл враз зо своїм "Вертепом в Карпатах" выставлєньм в Громадці, Гожові і Студзьонках. То уж друга тура выступів ТСЛ з том драмом. Прем'єру і першы выступи описуєме на "Подвірці Стоваришчя" - стор.6.

(пт)

ЦИ ПІДКАРПАТСКА РУСЬ ЗДОБУДЕ АВТОНОМІЮ?

На тото звідання я Вам не одповім. Але радісно поділю ся з Вами тым, што знам о днешній суспільно-політичній ситуації в Підкарпатській Русі. І што діє ся - тематичні - попри-ній. Такої тіж одраз повім, же в наголовку ніг ем поставити иче, барже експресійне звідання: "Ци Підкарпатська Русь буде незалежном республиком?". Та, хоц гьдзьгало мя коло серця, на таку одвагу не было мя стати. Най, уж крашше, тихе прагніня скрьж ся в тексті - як в душы. Най не кричят, не робит гравку на самым вершку.

(Продолж.на стор.2)

Пан Василь Сочка з Ужгорода, Ведучий Товариства Карпатських Русинів передал нам інтересуючий матеріал: "Устав..." і "Програм Підкарпатської Республіканської Партії", а тіж - што захопило нас найбарже - зверніня до народу, обшърний (38 сторін машынопису) історично-соціологічний нарыс, авторства Василя Заяця. Адекватні до можливости "Бесіды", друкуєме лем жменю думок Автора, даючы ія - взятія з тексту - наголовок:

ПРИШОЛ ЕГ'ЗАМІН НАШОГО ЖЫТЯ

Русины! Зас, котрий то уж раз, в виднокругу нашым і нашым земель, блискы і дальшы народы пересмотрюют своє політичне жытя, з думком обернути го в другу страну. Для нас то не новіст. Напризерали мыся в пройденій дорозі, од сивой давности, на ріжны зміны і памят о них остала в нашій душы.

(Продолжыня на стор. 3-4)

ІВАН РУСЕНКО

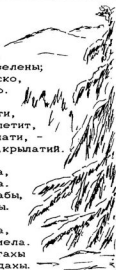
Зима в Карпатах

На Кьмері дує вітер студений,
Шумят - стогнут вершкы ялиц зелены;
Мете снігом по полянах вітриско,
А ядлівці ся кланяют пренизко.

Шумит буря, горне вітер замети,
Хмара снігу, як шаранча все летит,
Ани горбків, ани кряків не знати, -
Вшытко накрыл сніг біленькій, крылатий.

Грає вітер, гулят буря шалена,
Загостила до нас зима студена.
Стоят смутны буки, дубы і грабы,
Тихо сідят на конарях астрыбы.

А дороги уж не видно, ни села,
Снігом буря вшыткы стежки замела.
Жывой душы ніт на дворі, і птахы
Поховали ся пред вітром під дахы.

Новини - не новини не лем з Лемковини

■ 7 грудня, в Празі, мало своє зображення Товариство Приятелів Підкарпатської Русі. Весідувано о потребі старань, в ціля повороту Підкарпатської Русі, як автономічної одиниці, до чесько-словацької федерації.

■ 14 грудня, в Новым Санчех, першшраз по реєстрації Стотарішнина "Руска Бурса" в Горжикях, стрітили ся його члены - одновителі. Выбрано Заряд Стотарішнина і передискутувано можливості пайдного діяння, в цілі приверніня лемківскої Alma Mater нашому молодому поколіню.

■ 16 - 18 січня перебувала в Руським Керестурі (Войводіна) делегация Русинської Оброды. Цілю візиты было навязаня ближшой спілпраці з організаціям тамтешніх Русинаків - Руском Матком.

■ 8 лютого, в тым же Руським Керестурі, організувано великій концерт, дохід з котрого переказано товариству Червеного Креста, з преназначенном го дня потерпілым в сербско - хорватській війні.

■ 8 лютого, в сідїбі Головного Заряду Стотарішнина Лемків в Ліжниці гостила делегация Объєднаня Лемків, з його Головом - Васильом Шлянтком. Весідувано о проблемах звязаных з Акціям "Вісла", організації тогорічної Ватры і ін.. Обі організації узнают потребу ближской спілпраці для дальшого плеканя лемківскої культури.

ЦИ ПІДКАРПАТСКА РУСЬ ЗДОБУДЕ АВТОНОМІЮ ?

Тихе прагніня. Нас - розогнаных, перестрашених, не годных ани голосно думати політичьныма категоріями так ставлена проблема шокує. Кед гвюдїе дохжь дакій журналістчьна і звідат: "A jakie są polityczne aspiracje Łemków?", поспішні одповідаме - "Nie mamy aspiracji stricte politycznych". І так оно і є - не маме. Як же іх можеме мати, кед в нашій Вітчизні - Лемковині жьж нас лем 5%?

Інакше выглядат справа в Підкарпатській Русі (счьсто зеленым в тематі підшепну, же ходит ту о тэв. *Закарпатську область* днешньої України) Ту корінне населіня, Русины становлят більшты мїмо великого перетасуваня народа, агітациі *лісорубів* до праці на Сибїрі, наїзду Руськы і Українцїв на пречудовий край винниц. Жьж ту значуче число місцевьк Мадярїв і Рунукїв, а тьж дакус Словаків і Чехїв, сперед междевоснога часу. Народова мозаїка з домінаціям Русинїв. Домінаціям численном, бо політичьну маот Українці то зрозумїле. Адже то, як наразі, інтегральна част іх державь. Як долго? Або - ци годно ся тото колїнебуд змінити?

Выниклы в наступствї Революції '89 організації - Товариство Підкарпатськь Русинїв і Підкарпатска Республіканска Партия (СРПП), ішы за небїжчька Союза, зачали слати госла до Москвы. Тепер одважні дуркают до златьк кыївських воріт. Кінцьом 91-го р. повело ся ім допрова-

дити до всенароднього референдум, котре принесло заскакуючо позытывны выникы. 78% населіня є за автономіям Підкарпатської Русі.

Яка то може быти автономія? РПП домагат ся незалежной республікы в складі Спільноты Незалежньк Держав, але не кржє, же політичьны сьмпатїі Русинїв сьт по сторонї федерації з Чехами і Словаками. В ЧСФР тїж жьют Русины. Зас Товариство Приятелїв Підкарпатської Русі, з осередком в Празі, голосно припоминат, же влучьня Підкарпатської Русі до бьвшого СССР в 1945 році было незаконне, як і анексия Литвы, Латвіі і Естонії.

Не забудме тїж, што грекокатолицкій єпископат ПР не хоче належати до Львівской Митрополії (списали мы уж о тьм в "Бесїді"). Зас в Програмі РПП бесїдує ся о підпорядкуваню православного єпископату безпосередньо Константинопольскому Патріархатови.

Противникы *політичьного русинїзму* видят во вшыткьм тьм зарубїжну інтригу. Елімінуют можливїст істїнїя в русинській душы всякьк выжше розвинених людськьк прагнінь.

Нее потреби тайти, же і Мадяре і Словакы зо сьмпатіям позерают на русинськы дужьня. Але мотором діань сьт Русины. Зас і - врешті!

Ци на мапі Европы поывит ся Русинія? Ішы днес не одповім Вам на тото звіданя.

Петро

ПРИШОЛ ЕГЗАМІН НАШОГО ЖИТТЯ (продолжыня за стор.1)

Політычну школу, котру перешол наш нарід, спомінаме як школу тяжку і рідку в світі стрічану. Мы были подібны до того ученика, котрого ріжны мудреці вчыли, але не звідували зо вченого, што запам'ятав він, бо не уважали, же його одповід дакому потрібна і, при тым, што може він дати яку-небуд одповід. Ріжны были учителя. Спокійны і зо слинном на устах. І по ріжному одходили і приходили, а бывало, што і влазили. Русин выслухат школы, і од себе оцінит учителя, што вартат він. Не понаглят ся на лекціі, бо видит, же учитель сам вчыт ся в маршу і - уж з вродженой добротливости - не перебиват му. Лем што, скінчыт ся една наука, а під дверни уж другій піл-учитель, піл-ученик зо своїом книжком і плянами. Русин, так сой, спід шапки посмотрит, здойме ю перед професором, жебы тот за дядя го не мал, і - зачынат слухати.

Ци учителя ішли ту з той причыны, што подабали ся ім ученикы, котры не шаліют? Скорше про то, што земля наша добрі пасувала до задуманой школы. З одной страны, нашы горы хоронили од перетягу, а з другой - были, высоком притігаючом лавком, зза котрой мож было далеко видіти. І вчыти.

Та вченіст то таке діло, котре скорше ци пізнійше повинно проявити ся в човеку, в цілым народі, пак з того проявліня видно - яка то была вченіст, пішла она, ци ніт на користь єдиници і цілому народови. (...)

Дал нам Бог прекрасну землю в центрі Европы і то є по днешній ден нашом радістю і нещестьом. Зас змінює ся Европа і зас гнеска, Русины, стає перед нами звіданя, яке є наше місце в тій Европі, што значыме ту і як наме жыти дальше. В тым століттю проблем тот стає перед нами уж третіраз. Русины, пришол егзамін нашого жытця, і тепер мы не повинни одкладати го зас на дальше

(...) Кождий человек развиват ся духом і тілом. Так роявиват ся його нарід, його регіон з народа-

ми, в нас - Европа. І так розвиват ся цілий світ, ціла Земля. (...) З причыны малой численности, без можливости конкурувати з інчына народами о територію, нам не остало нічого більше як замкнути ся в свої душы, штобы заховати в собі свое Я. (...)

Ніт серед Славян, а і в цілий Европі народу так численні малого, штобы в такых обставинах выплекал посеред себе тікво выдатных люди, котры знаны бы были поза своїм народом. Наш нарід, не маючы ани великых міст, як центрів культуры, потрафил выдцати люди, котры розумом і духом двинули ся до признаных через другы народы высот. 150-200 років тому Підкарпатска Русь была єдним з важнійшых культуровых мостів з Західной до Східной Европы. Наш нарід одограл велику ролю в пропагуваню знань просвіченой Европы нашым східнім славянським сусідам. Жебы означыти духову вартіст нашых просвітителів і дану ім на сході оціну і значыня, зачитую фразмент службового писма російского міністра народного просвіченія, князя Голіцина, яке написал він до імператора Миколая I, з нагоды отвертця Казанского Університету. Пише він: "Один народ, от которого нам можно желать ученых - это карпатороссы... Посему приемлю смелость спрашивать не благоугодно ли будет Вашему Императорскому Величеству, дабы Министерство наше Иностранных Дел вошло в сношения с австрийским правительством для приобретения ученых из карпатороссов к занятию в Казанском Университете кафедр?".

Добрым документуючым приміром того є особовіст Михаіла Балудянского, першого ректора Санкт-Петербурзького Університету. Ту тіж першым деканом юридичного факультету был Русин Петро Лодія. (...)

До заслуг тых просвітителів числят ся і величезного значыня труды в створіню науковой термінології Великорусив, а в наступстві і Українців. І так, Балудянскій брал активну участ в опрацуваню юридичной термінології, Лодія - філософичной, І. Орлай - медьной, В. Кукольник - з хемії, агрономії і по-

літьної економії. Як видиме, такою во вшыткых тогочасных голузях нау-
кы.

А якже не припомнути ішы єдного Русина, котрий одограл величезну просвітительську ролю і для другого славянского народа - Болгарів. То Юрій Гуца-Венелін. Заслугом того просвітителя є зложыня першой болгарской граматкы і написаня значучых книг з історії і культуры Болгарів.

Я привю лем пару примірів спосеред десятків нашых просвітителів котры своєм чыстом славянском духовом енергієюн кормили Славян поза Карпатами, разом очевидні і з інчыма західньо-європейскыма силами. Едном з важных причын такого впливу на Схід з нашої страны был факт, што вшыткы тоты люде, закінчучы нашы місцевы богословскы ци світскы школы, продолжували свою науку в крашых західньо-європейскых університетах. Всыяючы там ціннішы ввірці європейской культуры, трансформували їх через себе до Східной Европы. Західньо-європейска идея індивідуальности якбы вертала ся зас до Східной Европы через нашых просвітителів.

Што видиме тепер, по 1944 році? Коли коломутний азіяскій дух взяв нас во свої володіня? Перше такою, што зробил, - напал на нашу європейську систему плеканя індивідуальности, котрой так ся боял. Новы учьтелі - "освободителі" на першых кроках знищили нашу єпископську бібліотеку, котра числила ся в Європі. Тягаровыма автами ввозили чекісты книжки на макулатуру і на сьмітніска - палити. Потім зліквідували стары гімназіи, семінаріи, Торгівельну Академію, монаштыры. А взамін отворили нам совітскій університет, заданьом котрого было о-своіти чуждй дух в нашій душы. (...) Мусиме ствердити, што жаден з народів не принюс нам тікво біды як споріднены Славяне зза Карпат. Нашы першы несли ім світло, они принесли нам цму. (...) Трудно! Розуміме, же чыстый дух Славян зза Карпат біды нам не принюс. Принесла ю тотя духовя коломутніст Европы і Азії, котра зробила тым Славянам ішы більше шкоды як нам.

(...) Душа людска, кед старат ся про саму себе, є істинном студенком духа, без дна. Не смотрячы на доз-
наня послідніх пядесятьох років, мы в днешній час зас помолоділи духом. Радісно видити, што Русины не забыли о своїм. Світовий Конгрес Русинів, в марці 1991 рока - в Меджелабірцях, потвердил, што мы розуміме свої положыня і прагнеме зробити новий крок до переду в історії нашого жытя. Мы заслужили на того.

Занимаючы ся через вікы досконаліньом духа, не тіла, нарід наш сформувал тьп человека, котрий може заняти достойне місце серед народів Европы. Наша трудолюбивіст і спосібніст має мало аналогій, а уж напевно - в днешнім Союзі. (...)

Як дуже пострадал наш нарід через свою історію? Того страданьом не мож порівнювати зо страданьом народу, котрий мал свою державу. Якбы біды на нарід не впали, кед кождий человек знає, што жьє в своій державі, отринувє він духове пожьву з загальнодержавных засобів. І Йо-
му, единици, легше ся встояти. Мы, Русины такого спертя не мали. Были мы сам на сам з бідом, кождий человек, фамелія, село, лишены на до-
жываня. І мы ся встояли. (...)

Русины! Я знам, же чуждом є для нас яканебуд політїчна інтрига. Што політїка не містїт ся в духовности нашего народа. Же мы з радїстю не звязували бы ся з ньом і одраз перешли гу выжший ступени історично-го розвитку. Та мы змушени тепер, хоцбы лем на даякій час, перейти од свого самопросвічєня гу політїци. (...)

Думам, же Славян повинна бы інтересувати доля малого славянского народу в центрі Европы, котрий сво-го часу так плідні помагал ім на духовій ниві. Нашы мысли были бы такою індикатором на їх "гласность" і мірком - хто зашол дальше на дорозі очыщєня.

ВАСИЛЬ ЗАЯЦ

"Русинська проблема виникла з той причини, що у нагазїнах нема ковбаси та джїнсів"

Сз антирусинской пропаганды

Засіді Стоваришшя "РУСКА БУРСА" в Горлицях

Стоваришшя "Руска Бурса" в Горлицях зареєструвано децизією Воевідського Суду в Новім Санчі з дня 22-го жолтня 1991 рока, на основі актуалізованого передвоєнного Статуту Стоваришшя "РБ". Нанесені зміни дотычат лем сучасні обовязуючы юридичныя понятя. Идеологічну і змістову сторону статуту в ничым не змінено. Одновителі діяльности Стоваришшя "Руска Бурса" в Горлицях керували ся записом з Арт. 41 статуту о "переказаню наметку Стоваришшя організації наочний тоты са мы цілі і стоячій на ґрунті ідеології русинской, не українской"

(пс)

СТОВАРИШШЯ
„РУСКА БУРСА“
в Горлицях
(1)

STOWARZYSZENIE
„RUSKA BURSA“
w GORLICACH
ul. M. Skłodowskiej Nr 32/5
33-500 NOWY SĄCZ
(1)

Новий Санч, 17.02.1992р.

- 1) Стоваришшя Лемків
Головний Заряд в Лівонці
- 2) Ансамбль Пісні і Танця
"Лемковина" в Білянці
- 3) Об'єднання Лемків
в Горлицях

Значи о тім, же Ваші організації выступували о переказаню наметку під назвом "Руска Бурса в Горлицях" інформуєме, же лем Стоваришшя "Руска Бурса" в Горлицях, як бивий власитель, має право выступувати о зверненні свого наметку.

Зверненя бурса буде використувана згідні зо статутом Стоваришшя "Руска Бурса" в Горлицях.

Державні і місцеві уряди в Горлицях узнали Стоваришшя "Руска Бурса" в Горлицях як бившого власителя "Руской Бурси в Горлицях". Зверненя бурси буде можливе коли Союз Рішностелі Польской выдаст "уставу о реприватизації".

Просиме Вас о потерпі Стоваришшя "Руска Бурса" в Горлицях во внятних його ділнх змірляти до одобреня "Руской Бурси", так бера потрібной молороду поколима Лемків.

ВІДУКЕ ЗАРЯДУ

мр Іван Сабіляк

РУСЕНКА вьковала РУСКА БУРСА в Новім Санчі, Горлицям бурсаком был абсолютень Пражского Университету, великій лемківскій патріота, редактор Карпаторускых Календарів - Др Симеон Пыж

* * *

Кед шьро прагнеш жебы лемківскій дух твоего роду не змер разом з Тобом - помож одыскати для діти і внуків РУСКУ БУРСУ в ГОРЛИЦЯХ

* * *

Што, не знаш - як помочы? Але писати знаш. Та напиш! А може маш даякы документи? Та вышлий, хоц копію! Пінязі ІШЫ не ший. Май лем дуже вірв в правду вітців. І кус надії на демокрацію.

Повыжшы документи, нотку і одозву опублікувано на просьбу Заряду Стоваришшя "Руска Бурса" в Горлицях. Жымыне Стоваришшю поводжыня в великій справі. (Ред.)

STATUT

STOWARZYSZENIE „RUSKA BURSA“ W GORLICACH / dawna nazwa: „RUSKA BURSA, STOWARZYSZENIE ZAKŁADOWANE W GORLICACH“ /

I.

- Art. 1. Stowarzyszenie ma nazwę: "Stowarzyszenie "Ruska Burs" w Gorlicach". Przyjmuje na swoje wyznaczone pieczęci z napisem: "Stowarzyszenie "Ruska Burs" w Gorlicach" po rusińsku: "Stowarzyszenie "Ruska Burs" w Gorlicach".
- Art. 2. W prowadzeniu spraw oraz w urzędowaniu wewnątrz Stowarzyszenie posługuje się językiem rusińskim.

II.

- Art. 3. Miejszib Stowarzyszenia jest miasto Gorlice, a terenem działalności cała Łemkowoszczyna.

III.

Cele i środki Stowarzyszenia

- Art. 4. Celem Stowarzyszenia jest utrzymanie w Gorlicach bursy dla młodzieży narodowości rusińskiej, uczestnicząc jej bądź to do państwowych, bądź to do prywatnych szkół, a to przez:
- a/ udzielanie mieszkania, wyżywienia i opieki w czasie nauki,
 - b/ zapewnienie jej wychowania moralno-religijnego i społeczno-świeckiego,
 - c/ pielęgnowanie władztwa narodowości rusińskiej. W razie możliwości i potrzeby Stowarzyszenie może otworzyć swoje bursy i w innych miejscowościach na Łemkowoszczynie, jako filie będące pod zarządem Stowarzyszenia.
- Art. 5. Stowarzyszenie może udzielać pomocy materialnej i naukowej uczącej się młodzieży narodowości rusińskiej także poza bursą, jak np. udzielając bez względu na jej wiek i rodzaj studiów, a to przez:
- a/ przyznawanie stypendiów i stypendyj,
 - b/ pomoc w nauce,
- Art. 6. W końcu celom Stowarzyszenia jest szczególnie odwisty koncertualnej, a to przez urządzanie odczytów, koncertów, przedstawień, festywnów itp.

* ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ * * ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ *

Кінцом лютого зышлага рока наша рэдакцыя атрымала допіс о выступлах Тэатру Стоварышья Лемків. За пізна уж было, жебы помістити го згідні з таматыком - в зимовым номері "Бесіды". Одсвіжне прото споминь, тепер чытаем допіс Пана Адама Барны

"ВЕРТЕП" НА ЧУЖЫНІ

Тэатр Стоварышья Лемків з Лігніці в осіно - зимовым часі 1990/91 рока прыгатовил драму Івана Русенка "Вертеп в Карпатах". Был то найкрашый, з можливых, спосіб одсвяткуваня сотной річнці уродин автора той, найбарже любленой серед Лемків, сценічной штуки.

Декотры старшы Лемкы памятают ічы з Карпат, як на своїх сільських сценах высталялі ю дідове і бабці. Десят років по выселіню, першый раз на чужын, выставили "Вертеп в Карпатах" в селі Лісец переселенці з Бортного.

Члены Тэатру СЛ задумали вказати тоту драму на правдивых сценах. Не завели своих замрів а, думам - і глядачів. Але перейдем до фактів.

Генеральная проба, а властиві - першый выступ (бо акторы мали видовню і трактували ей шыр) одбыл ся 12 січня в Лігніці. Прикрасил діточу новорічну забаву, організувану через лігніцку православну парафію. Сімдесятеро діточок та іх родиче были барз вдячном публиком.

Премьера "Вертепу" в выконано Тэатру СЛ одбыла ся 26 січня в лігніцкым Домі Культуры "Атриум". О год. 17.00 зобрало ся більше як 3/4 великой салі глядачів, ріжного віку. Перед выступом слово вступне повідал Іван Дзядик, представляючы жытя і діяльніст автора драмы. Верш "Лемковина" Русенка рецитув сам режисер представліня - Андрий Копча.

І зачало ся. По кождым акті дуже оплесків, на конец зас - тепле слово і "многая літа" од публикы. І так уж будепо кождым выступі. Всяды подібно буде і за кулсами. Згідны, особливо старшы голосы, што до трафности одтворіня ситуаці, яку виділ Русенко перед, такой, шістдесятьома роками, пишучы свій

"Вертеп в Карпатах". І так:

- матеріальну і духову культуру пастухів вірно одтворили: Баца (Адам Барна) і Югасы (Ярослав Шпытко, Петро Косовскій, Ярослав Барна).

- Проблеми бідоты вказали Сліпий Дідо (Штефан Косовскій) і Малый Хлопец (Томко Косовскій) так правдиві, што нікому з глядачів, помимоз позірной комічності тексту, не хотіло ся сміяти, лем оддати спільчута.

- легкій дротарскій гумор і, тіж бідоту чудово представили Дротар Павлик (Іван Дзядик) і Анроз (Андрий Копча).

- Культурне жытя сёла, традиційні звязане з цыганьском музьем, з неодлучныма двома гушлями і басами оживили на сцені Цигане (Лука Возняк, Михал Дуркот, Дарий Кобані). Де Цигане, там і Цыганкы. Вірно втілили ся в ні Йоанна Косовскі і Лідія Дзядик. І, де Цигане - там і сільска молодіж. Ту, в "Вертепі" - Парібци (Мирослав Дзямба, Мирослав Мадараш, Кристиян Ковальчж) та Дівчата (Ольга Козяр, Мирослава Прибыло, Мирослава Рытвей). Жытя молодежы надзерали старшы. В тій роли, з цілым достоинством, выступили, як Лемко і Ленкыня - Тимофія Бреян і Ольга Перегрин.

- В жыто Лемків, од барз уж давна, не бракувало Жьда. Так є і в драмі Русенка. Ролю Мошка переконуючо одтворил Ваньо Ковальчж.

- Найбарже ефектовном, од технічной стороны, была сцена з вертепом, ясністю над ним. Ясла з Дитятком, Божом Матірю (Йоанна Ленько), Яосифом (Димитрий Русинко), Ангелом (Богуслава Ленько), Корольом Данилом (Іван Косовскій), Князьом Романом (Петро Дзядик), Князьом Левом (Іван Ван) выглядали так автентичні, што во знимкы мож робити святочныя різдвяны карточкы.

О тогорічнм выступі в Гожові доносила дост обшярні газета "Ziemia Borzowska" з 7-го лютого. О самым выступі - в міру мило, але до "історичного" вступу Пана І.К.Шмідта закрили ся дылетантскы бэдуры.

* ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ * * ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ *

Другія офіційныя выступ - субота 8 лютого, год.12.00, місточно Пшемків. Сяля в Гмінным Осередку Культуры запоўнена в 80% (повіджено). Гварыли нам, што в Пшемкові полудньвы годины не сут адповідні на выступ, бо то уж не село,хоц ішы не місто. Але хто уж пришол, та шыро плескал і співал "многая літа".

Третій - неділя, 10 лютого, пре-красна сцена в любінскым Домі Культуры "Муза". (...)

(І ту дайме дакус голосу Авторо-ви другою, тематычного допису - П. Павлови Стафинякови - Ред.)

Ожыл Русенків "Вертеп в Карпатах"

(...) Представліня тото мал ем за-щыт обзерати в Любіні 10.ІІ.1991 р. В сали Дому Культуры численно зоб-рала ся любінска і околчна лем-ківска суспільніст.

Розпочынаючы програм, П.Іван Дзя-дик оповілі о жытці і недолі Великого Лемка, по чым в патрыотычний настрій впровадил слухачів П. Андрій Копча, одкрываючы образ Русенковой "Лемкови-ны":

*Каньеністы пути і потоки рвучы,
Березовы дэбри і лісы дртучы,
Кмьеры высокы, поляны зелены,
Пропастны ростокы зрубны поросены.*

...А ліс шуміт, пісня співат і слу-хают хмары //о волі,о прошлой славі і о часах старых... А на сцені, як в нашых ніколі незабытых Карпатах, бача оповідаці югасан тіж...о ліпшых часах. Плынут пісні о Горах, котрых "оддати не казалі нашы діды, прадіды". Прекрасна поема о патрыотычно-народовым вызвуку. Полна жытця,полна мудрого народнаго гунору. А кед ся уж кінчат,рядом радзісны,знаных нам коляды,несе і тоту - уж чысто Русен-кову, бьрнячу вірон і далекым смут-ком коляду - просьбу:

*Глян Боже оком на Лемковину,
Помож нашому народу -
Просіме мы Тя, о Божий Сыну
О вічний Мир і Свободу.*

І я прошу, барз прошу... А Вам - Члены Театру Стіваришыня Лемків дя-кую за спектакль і жду на наступны.

Павел СТАФИНЯК

Четвертый - тота сама неділя - світліца в селі Лісец. Початок не-барз прыемный. Проба заінсталюваня рефлекторів на маленькія сцені при носіт цілковицу темряву; ту ішы не было такой апаратуры. Шеста, што режисер предвиділ такую можливіст і взялі зо собом малы рефлекторы.

Денекотры члены театру не при-буют выходіти з автобуса, бо і по што? Публикы ішы неэ, а в гардеро-бі - маленькія салы зо шпаргетом студін, як в кошарі. Цігане "роз-грывають" інструменты, строят, при-буют "Я до леса не іду". І, о ди-во, чыжбы іх гуслі налі таку чаро-дійску сілу, як в горах? В протязі парунадцетьох минут,якбы з укрытця, вышло ціле село. Мож повісті, же того вечера в Лісцу дуже двері бы-ло кыйон завязаных і мотуэком під-партых.

Надышоў час пробы таланту акто-рів перед публиком барз крытымном. Таж то селяне,котры перед нима сі-дят, 35 років тому, - на тія самія сцені представлялі "Вертеп в Кар-патах".Таж одтамале, з вядовні по-зераут неодгадненым ішы оком: Во-робель - Бача, Миколай - Югас, Феш - Дротар Павлік, трьох Мадзіків, двое Стеранків, Феленчак, Блашак.

Та не было чога тремтіти. Бор-няне прынялі выступ барз шыро. На закінчыня шолтыс села подякувал за прыпомніня "Вертепу", а публика як всяди жымыла співон могык літ. Бы-ла тіж выміна вразных з давньма акторами. Невельо іх уж ту остало, з тых двадцет семьрых, выступуючы в 1956 році. Декотры шасливо вер-нули до Гір, декотры розшыли ся по краю, а ішы інчы - померлі.

Днешні акторы - аматоры задово-лены,вертали до Лігніці. Лем з ед-ным недосытгом: што кінчат ся мя-сніці, а не шмыткы моглі видіти "Вертеп". Так, што - будте здра-вы! До наступнаго рока.

Адам БАРНА

Пращана Акторів было трафне. Окрем спомненых на і стор.выступів,одви-діли они ішы т.р.-'9.ІІ - Мальчыці і Вроцлав,16.ІІ - Рудну і Михалів.

ОЛЕНА ДУЦЬ-ФАЙФЕР

IV СВІТОВИЙ КОНГРЕС СХІДНОСЛАВЯНСЬКИХ І СОВІТСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

(продолження з попередн. номера)

Ситуація прискореної асиміляції і остатні видарина в Східній Європі причинили ся до міцної активізації русинського народного руху в Словачці. Покликано Русинську Оброду, ведени сут праці над стандардизаціям русинського язька, державном уставом привернено термін "Русин". Осередок русинського руху находить ся в Меджелабірцях. Дінять тых Др Мушняка не оціняють позьтывні, числячы іх стремліннями "выделення русинов в отдельную национальность, не имеющую ничего общего с украинцами..." (с.5).

З другой зас стороны, усвідомлючы собі негатывні ефекты примусовой українізації доповідач уважат, же "в настоящее время во избежание ассимиляции у русинов надо пробуждать этническое самосознание на основании их же региональной культуры..." (с.6). Зас проведено розділ медже народом, котрий має право до своей регіональной культуры а інтелігенціям котрой ролью єст стерувати процесом "усвідомляня", ступньового, не нагального.

Як представника Лемків з Польшы запросил Проф. Магочий мене, Олену Дуть-Файфер. Свою доповідь написала і выголосила єм в лемківськым язьку. Головну вагу положыла єм в ній на лемківськы автономічны стремління, передовшыткым за остатніх 10 років, через єдныма названы рухом "сепаратыстичным", через інчы - "патрыотичным". Констатую подібні як Др Мушняка факт же значуча векшість Лемків не приняла як самоокріслія терміну "Українець", але причыны того стану річы виджу інакше як він. Уважат, же серед Лемків істніє негатывний стереотып Українця сформуваный такыма факторами як Талергоф, українська поліція в часі II Світової Війны, выселенія, польськы масмедіи, негатывне ставліня декотрых українськых діячы до лемків-

ского "сепаратызму". Глубшы історичны причыны виджу в тым, же коли творила ся новожытна українська національність в Галиччыні, то і серед Русинів-Лемків зачынала творити ся новожытна національная свідомість на своей регіональной етнічно-культуrowій основі. Не заперечам історичны і культуrowы звязкы Лемковины з Україном, але тверджу, же днешня ситуація єст кульмінаціям новожытныма народотворчыма процесив, зас насильна українізація приносит такы самы негатывны наслідкы, о якых бесідувал Др Мушняка. Не маючы можливости офіційного самоокріслія як "Лемко", змушена до выбору медже "Українець" а "Поляк", більшість выберат "Поляк". Же плеканя чыстой лемківской культуры, підношыня єй до рівня загальноу употребліня, приближяня лемківской історії стандардызуваня язька, приносит позьтывны ефекты, стримуючы асиміляцію, удовіднила Лемківска Ватра, ци інчы події остатніх 10 років: Прото тіж моя оціна автономічного лемківского руху єст позьтывна.

Як выглядат модель функціонуваня регіональной культуры руснацкой, котра в своїх стремліннях добила ся узнаня Руснаків за національную групу, а язьк піднесла до рівня загальноузнаного літературного язька поінформувал участників панелю Др Любомир Медеші з Нового Саду, представник Русинів Войводины в Югославії. Група тота єст руснацком еміграціям групом котра протягом двох століть створила міцно зінтегровану субкультуру з выразныма впливами західнославянськыма, але з міцном етнічным свідомієм о східнославянськым походжыню і звязку з рідныма, корінныма землями (Горніца).

Доповідач стверджат зложеному ситуацію "руснацкого феномену", групы з етнічны невжырксталізуваным пунктом однесія до рідной нації. Теоретичні націям том повинни быти Українці. Але вказує ся, же зачатий в 30-ты роки XIX столітя процес інтегрованя руського народу до української нації неє

закінчений. "Єдна зоз головних причинох, же у українским руху витворена нації неприпознане право на диференцію" (с.8). Мимо свідомости спільного кореня "...українська орієнтація за Руснацох нова..." (с.8).

В теперішній час, коли "Руснаци витворю самостойне положене у югославянских мединациональных одношеньох, без 'великих златих українских дзверьох'" істніє серед них свідоміст конечности контактів зо вшыткыма русинськыма групами на цілм світі, бо в противным припадку єст загроза, же витворит ся "...культурний гибрид хтори не на основу у традиційней культури..."

Як остатній, выступил з доповідю організатор панелю, Проф. П. Магочий, представитель карпаторускых емігрантів в Північній Америці. Ствердил він, же донедавна Карпаторусини в Америці здавали ся быти музейныма експонатами, чымси, што давно уж выгьнуло на первітній території, а заховали ся лем на еміграції як історична аномалія. "Американські русини, і індивідуально і через свої релігійні та світські організації, вперто заперечували, що вони українці, в той час, коли на батьківщині панувала політика розв'язання 'національного питання' проголошенням, що всі русини українці. Цей погляд прийнято і в більшости англомовних наукових і популярних праць..." (с.9). Довело то до ситуації, коли американскы Русини "...майже зовсім перестали розуміти, хто вони..." (с.9). В роках 70-ых в Америці зачала ся мода на заінтересуваня "коренями" (вплыв фільмів). Товды і Карпаторусини зачали глядати своїх етнічных звязків. Але "русинське відродження робило враження ностальгії ентузіастів з добримы намірами, які намагалися підтримати національність, яку тільки ці американські останні могікани хотіли..." (с.11).

В 80-ых роках заінтересуваня вітчымно принесло "одкрытя" Русинів, котры жыют в Югославії, де офіційні узнаны сут за національ-

ніст, маюч власны школы, науковы інституты, публикации, пресу, радіо, телевізію. Але Русини тоты можут быти тіж потрактуваны як аномалія витворена на еміграції. "На батьківщині, в Карпатах були - прийняті, так здавалося - тільки українці, словаки або поляки..." (с.11).

Але політїчны зміны в східньо-серединній Европі одкрыли правдиву ситуацію і вказало ся, "...що вона не така, як її змальовували пропагандисти... русинська національність ніколи не вмерла на карпатській батьківщині. Вона тільки чекала нагоди, щоб прилюдно відродитися" (с.11).

Як доводи, доповідач приводит вшыткы тоты зміны і актівізацію русинского жытя в ріжних країнах, о котрых уж скорше бесідували попередіи участини панелю. Прикінци стверджат, же "ці надзвичайні події глибоко впливають і на американських русинів. Завдяки надзвичайним подіям 1980-их років, які завершилися Революцією 1989 року, ці останні могікани, яких засуджували за ностальгію і перестарілі погляды, які не мали стосунку до дійсности, віднайшли почуття самовпевнености й гордості..." (с.13).

Як внесок з тых вшыткых доповіді мож поставити стверджєня, же Русини напевно пережывають свій ренесанс і закінчыти словами з доповіді М.Мішанича: "Збереження і плекання культури предків - святыя обов'язок кожного з нас. Нині ми одержали вейкий шанс національного і культурного відродження. Та чи зуміємо розумно використати його?" (с.47).

Слова тоты, кождий - залежні од поглядів - може зінтерпретувати по своєму.

Олена Дуць-Файфер

"Чи не зсмагт Бог дощу для вшыткых еднако? Чи і сонце не світит вшыткым рівно? Чи не оджыкане вшыткы тым самым повітрям? Не стьдате ся проту три народы лем выносити, інчым народам і племенам глухыма быти і сліпыма?".
Кірил - Учгьель Славян (827-869)

ЖУГРЮТ ДЖЕРЕЛА * ЖУГРЮТ ДЖЕРЕЛА * ЖУГРЮТ ДЖЕРЕЛА * ЖУГРЮТ ДЖЕРЕЛА

ВЛАДИМІР ШАВИНСКІЙ

3 записок сербского военного лікаря в часі послідной войны (продолжыня 1)

з Відня

Над лісистой Альпамі несли ся поторганы кубята хмар, понад синім Дунайом високо літали птахи. Повітря было холодняве, пахняче. Захоплювал ем ся красотом і богацтвам природы, в різьких побуджыню - як ціла натура попри мі. Краєвиды змяняли ся перед очамі, красотом своіом перебігаючы ся еден поперед другога, нич вкінці не одкрыло ся предомном в цілій своїй велічынї і красі місто Пешт.

Была уж шеста по полудні. Шыф до Білграду одплывала наступного рана. Свобідній час схіснувал ем на звіджыня міста, котре само кликало все дальше і дальше.

Шыф "Оріент", на котрый продолжував ем дорогу до Білграду, одзначала ся богатым, люксусовым уряджыньом кабіні і саль, такой в орієнтальным смаку. Так гардога і богатога выстрою я не стрічал ані на англійскых, ані на італійанскых кораблях. Число пасажырів поменьшыло ся - і шьткы, окрем одного турецкого лікаря і єднога кореспондента - Німця, подорожували до Білграду. Были то в більшой часті Сербы, вертаючы до своей вітчывны, медже нима і двоє віденьскых лікаряв - хірургів, ангажованых через сербске правительство в характері штабовых лікаряв до сербской армії, іменні - др Штейнер, бывший асыстент славного хірурга др Більрота, і здібний наш краян др Янко Сінкевіч. Зрозуміле, што в таким товарістві приємні минял час. Для бесіды за короткій выказал ся ден і, коли інчы порозходили ся уж до своїх кабіні, мы не могли насытити ся свіжым, ароматным повітрям в ясно освічену місячным сияньом літню ніч.

До Білграду мали мы прыбыти самого рана - і заправды, чудесний одкрыл ся перед нами видок, озлачений першым промінём сходячого

сонця. З єдної страны над Дунайом місто Землін, з другой зас - Білград, представляючий ся зо своіом фортецьом Каленегдан і высокыма баняма церков імпоуючо.

О піл годины мы были уж в місци нашого призначыня, попращали шыро капітана корабля і зышли до міста. Ту затримали мы ся в готели "Під Парьжом", котрый нам особливо рекомендувано.

Война є пробом, як бы повісти, шьткых видимых державных сил, незалежні од своїх матеріальных наступств для державы. Кед скуточно знесе держава такую практычну пробу своих сил, товды зрастат в народі не лем віра в самых себе, але і в великій мірі - значыня в медженародных одношынях. Не матеріальний успіх войны підносит значыня державы, а засвідчыня народом здоровых його сил, згоды і бодрости духа, заложыня, што в будучности нарід тот спосібний є до більшого ішы напружыня - і, при дальшым здецидуваным труді, зверненым гу потужыню своих сил, до більшого ішы успіху.

Уж першы вражыня в сербскій столиці переконали мя о силі народнога жытя Сербів. Нарід, остаючий ішы на ступени старых, паріархальных звычаїв, переконань, в цілости свой брал уділ в політычным руху - адже ціле його народове істнуваня, в протязі вельох століть записане є борбамі, з ріжньма перемінамі побід і поразок. Він з цілым напружыньом своих сил, з цілом бодрістю духа взяв ся за выполнїня обовязку освободжыня, котрый то обовязок завсе дрімал в ментальности сербского племене.

Де лем бых не звернул свої очы в дім богача, ци в хыжу бідного, всяди міг єс познати єдно начальне стремліня - до народной свободы.

Были товды празник Св. Апостолів Петра і Павла, коли мы приїхали до Білграду. Першым моім ділом было: одвідіти соборную церков, переполнену вірным народом, де ціле дворянство, з княжыньом Наталіюм участвовало в Службі Божий. Церков і народна традиция - то грунт на котрым розвивало ся народове жытя,

ЖУГРЮТ ДЖЕРЕЛА * ЖУГРЮТ ДЖЕРЕЛА * ЖУГРЮТ ДЖЕРЕЛА * ЖУГРЮТ ДЖЕРЕЛА

коли турецьке панування нищило такою на цілий простір і старим сербським земель всяку можливість народного розвою. З тым единым наслідством, яке остало ся од давнишнього, нарід мал надію вернути сой свободу. Церков, пригнетена і бідна, продолжала за все своє моральне діло: звязувала нарід в кісну, єдинодушну цілість. Ту духовенство завсе мало і нас свій авторитет в очах народа, зато же завсе было вірним його другом, готове боронити тот нарід, в час небезпеки станути поперед него і з тым народом іти в бія.

Мал я ту можливість, гу великою моюю задоволенію, быти участником гардого обряду нашої православної церкви. Был ем на правду гордий з принадлежности до ней.

Церков Усп. П. Б. в Клинквіці збудувана (1914) о рік по смерти В. Щавинського, тепер не існуюча

Нашу діяльність повинни мы быти зачати ішы того самого дня. Великій транспорт раненых мал прибыти вечером і в тій цілі отворали лязарет, уряджений в великым будинку Военной Академіі. До того лязарету приділил нас міністер войны (по нашым представлію) і там мы мали зголосити ся вечером на службу.

Свобідний, остающий нам час по святити мы на одвиджыя війскового шпыгала і другого лязарету, уміщеного в домі тяжкого хворото.

Не могу поминути в своїй розповіді пана Сімича, віцепрезидента товариства Червеного Креста, чєности, з яком нас прийняв, добродушности, яку нам за цілий час нашого перебуваня в Сербії дарував. Пан Сімич положыл заслуги не лем при організації Червеного Креста, але і своєю неустайчом діяльністю, великым посвячєньом, привул тото товариство, в порівнально короткым часі, до рівня, на яком оно так блистачо сполнило свої заданя.

Як важну роль грає Червений Крест в военний час, збыточным здає ся мі ту доводити. Спонтійне лем, што державны военны структури николи не могут дати одповідной помочи раненым войкам. Приведне сой до памяти тоты смутны выдариня з історії нашых часив а доцініме важність той організації. Тридньова битва під Липск принесла 100.000 раненых, спосеред котрых 31.000 міг схоронити Липск в своїх шпыгалах, святых, будинках державных істицій і приватных домах, зас понад 20.000 вмерло з причыны недостатку помочи. Тото саме нещєсть повторило ся по битві під Ліні (Ligny) і Ватерльо. А на кілько страшнійший примір дала нам крымська война, в котрий стравило жытя такой піл міліона люди.

Так страшны жертвы змушєны мы приписати недостаточным санітарным середкам. Тот недостаток залагодити мал на цілі интернаціональний конгрєс в Женєві, 22 серпня 1864р. скликаний стараньом Генрі Дунанта, котрий в своїй брошурі "Souvenir de Solferino" представил страшности і грозу войны, алаосто промовил до чловекого милосєрдя, бодрьма словами запросил вшытких люди доброй волі до діяня.

Хоц самарянство так старє, як людство, можеме ся похвалити, што наше столєтя, особливи остатні роки, доконали великых осягнєнь на рахунку гуманізму.

(Продолжєня в наступных номері)

Кед щиро прагнете
жебы:

на Ваше весіля
на хрестины, Причастя Ваших діти,
на вшелеякы більшы гостины
з нагоды річниц, керметів, одомашів
зышли ся вшыткы запрошены гости,

жадна стара, ци нова
просатарска форма
не розвяже Вам той
квести ліпше, як:

З А П Р О Ш Ы Н Я

ВЫКОНАНЫ В РЕДАКЦИИ
"ВЕСИДЫ"

Недалеко уж і час Святюк (карнавалу),
отже і - Новорічных забав;

пам'ятайте, не звлікайте
замовліня на запрошыннн

враз з потрібными персоналіями, околнч-
ностьовыми даными присылайте на адрес:

Redakcja "BESIDA", 33-380 KRYNICA
skr. poczt. 123

М Ы С Л И

(з календаря "Лемка" на 1935 р.)

Глупого люде шануют і поважают - кед нас пол-
ний нішок, мудрого за нич мают, - як бідний.

Легше быти мудрым для інчк - як для себе.

Дивне, же на світі є дуже мудрык діти, а му-
дрык дорослык мало.

Повісти дуже парона словами - то є мудріст.

Мудріст приходит чловекови з рокани. Але не
кождий мудрий - хто нас боруду.

Ліпше быти мудрым в гунци - як глупавым в ре-
веренді.

МАКСИМ І КЛИМ

- Як ся ти жье, Кли-
ме, зо свіжою женою?

- Ах, яка она мудра,
повідам ти Максим, нас
розуна за двох!

- Но, то всамраз же-
на для тебе.

*

По роках Максим вер-
тат в свої рідны сто-
роны, є уж в Горлицях
на автобусовій стаціі,
кус призабыл си в якык
реаліях жье, просит в
касі білет до Устя Ру-
ского.

- Нена Усьця Рус-
кего - чус в одповіді.

- Як то нема!?

- Єст тилько Усьце
Горлицке.

Аа! Та най буде до
Устя Горлицкого, я і
так выьяду в Устю Ру-
ским.

*

Климови не старчы-
ло ренты до "першого"
і хтіл ся зайнати на
піл етату в креницкым
готели "Бельведер". Ур-
ядник дал му вшелеякы
звіданя, медже інчыми
і таке:

- Ци знате дякїя
язык вібчїя?

- Знам, - польскїя.

надіслал і.Косовскїя

Чытайте,
давайте чытати
родині і сусїдам

НАШУ
"БЕСИДУ".

СПОНАГАЙТЕ НАШЫ
НАРОДНЫ ДУЖЫНЯ
СЕРЦЬОМ І ЩЕДРОМ
РУКОМ

Наше банкове конто:
ZARZAD GLOWNY
STOWARZYSZENIA LEMKOW
PKO LEGNICA

Nr 39518-75893-132
з дописком: "Ротос
на wydawnictwo"

НЕ ДАМЕ СЯ УКРАЇНІЗОВАТИ, СЛОВАКІЗОВАТИ

(Отворене письмо РУСИНСЬКОЇ ОБРОДИ владыкам Гр.-католицької і Православної церкви - Пресвященному владыкові Й. Гіркві і Пресвященному владыкові Николайові).

Пресвященны владыкы!

Культурна організація нашого народу - Русинська оброда, собі в своїм програмі кладе за повиність підніматися свій голос проти словакізації наших русинських сел і міст в Чесько-Словенську.

Наш народ має право на свою культуру, язык, традиції, має право розвивати свої способности, має право сохранити свою ідентичність.

В процесі розвивання може много помочі і Церков. Довгы столітя і она підтримовала народны взыманя і мала велику заслугу в духовнім і культурнім просвіщеню народа.

На жаль, од другой половины нашого столітя, як наслідок тоталітарізму, в школстві і в Церкві ся зявились тенденції словакізації, много раз як реакція на політичний українізм.

Тепер, в демокрації, звучить голос русинського народа: НЕ ДАМЕ СЯ ЛНИ УКРАЇНІЗОВАТИ, АНИ СЛОВАКІЗОВАТИ! Русинський народ кладе руки на плуг і оре глибоку борозду.

Пресвященны владыкы!

Просиме Вас, памятайте, же Русины мають право на свій народный і релігійный живот.

Просиме Вас, штобы священники на русинських селах і в містах одиравляли церковны обряды старославянськы а проповідали по-русинськы.

Просиме Вас, штобы священники на русинських селах і в містах читали на св. літургії Слово Боже - Апостол і Євангеліе - по-русинськы а штобы релігію учили з русинських катехізмів.

Просиме Вас підпоровати друкованя молитвенників, новинок, книжок і т. д. і на русинській бісіді а на азбуці.

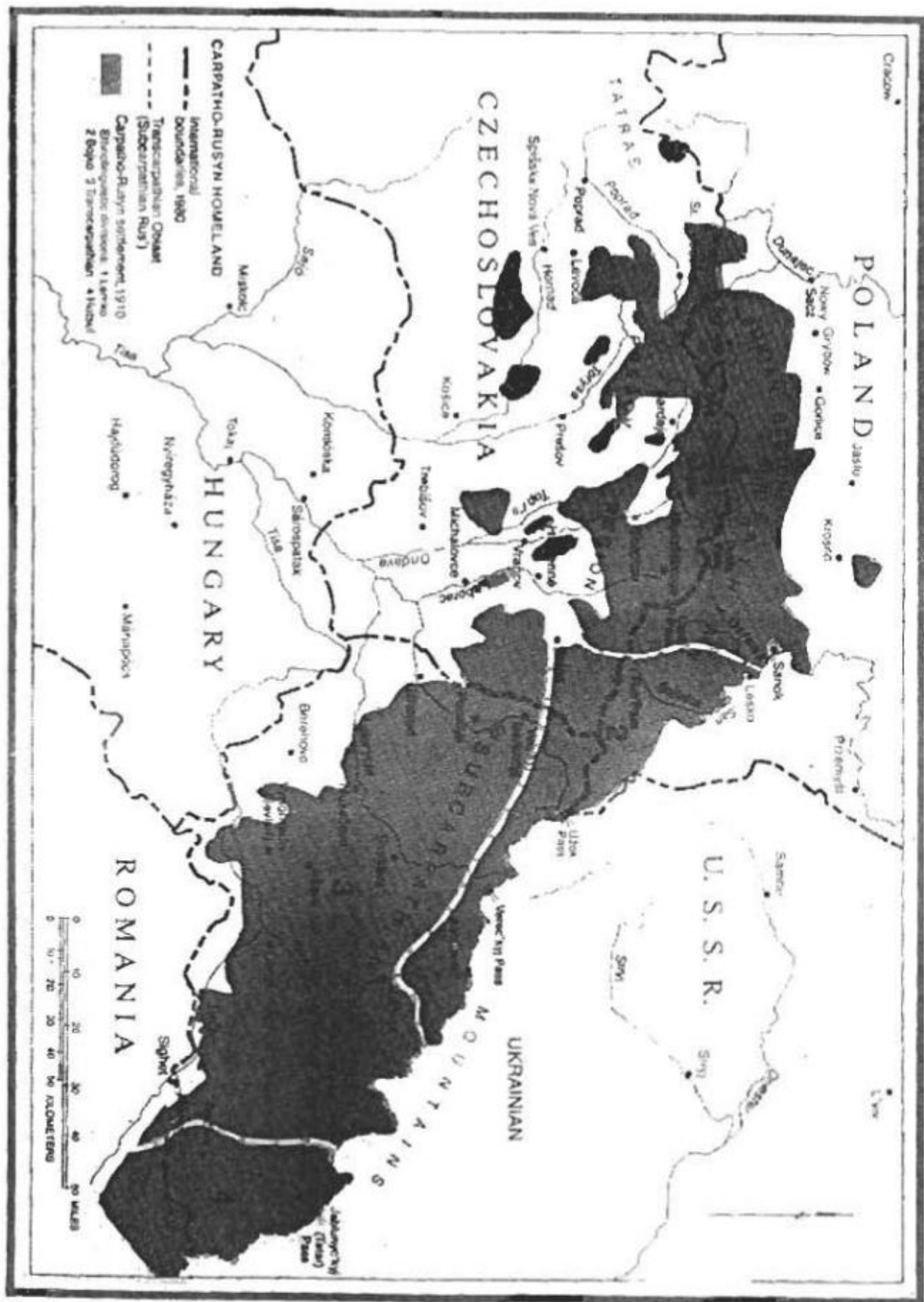
Просиме Вас, помагайте народу ся розвивати.

З поздравом

Слава Ісусу Христу!

Русинська оброда.

	НАРОДНЫ НОВИНКЫ	<small>ТЪЖДЕНІК РУСИНІВ ЧСФР TÝŽDENÍK RUSINOV ČSFR рочник II, ч. 2 15. люгара 1992 шляна 2, Кец</small>
---	----------------------------	---

- Státne hranice, 1980
- Podkarpatská Rus
- Karpatsko-rusinske osídlenie, 1910
- Etnojazykové rozdelenie. 1 Lemkovia, 2 Boykovia, 3 Zakarpatci, 4 Huculi

ПОЗДРАВУЄМЕ ПІДКАРПАТЦІВ З УСПІХОМ - 1. ДЕЦЕМБРА БУДЕ РЕФЕРЕНДУМ ЗА АВТОНОМІЮ ПІДКАРПАТЯ

Общество підкарпатських Русинів зробило то, што борці за нерозділну Україну не чекали - назберали 85 тисяч підписів, што є десять перцент воличів Підкарпатя, а то было умовов, жебы мож было прияти рішіня о тім, же 1. децембра, в день волеб президента України, буде референдум, в котрім ся вирішыть, ці

Ліпше у своїй колибі, як у чужім домі!

векшына обывателів Підкарпатя (Русины, Українці, Мадяры, Руси, Румуны, Словаці, Чехы, Цигане і іншы) хоче, жебы Підкарпатя дістало автономію у сувереній Україні і не входило до нияких іншых

У братів-сусідів

адміністративно-територіалных зложінь. Скликаня референда є дотеперішнім найвекшым успіхом Общества підкарпатських Русинів. Поздравуєме нашых братів-Русинів з тым успіхом. Най ся ім подарить їх намір - створіня автономной Підкарпатської републики, кідь сі то буде желати векшына!

Хоць мала група так званой "творчой інтелігенції Закарпатя", подобна як у нас, што сотворила "славне" ставленя, обернулася на Верховну Раду України зо своїм протестом проти референда і створіня незалежной Підкарпатської републики, але то нич не заважить - референдум буде! А мы, як і тоты, наісто, што підписалися за референдум, сьме той думкы, же ліпша ВЛАСНА КОЛИБА, ЯК ЧУЖЫЙ ДІМ. Кідь у тій колибі буде місто про вшыткых, кідь ту будуть мати єднакы права вшыткы народности, то тотя колиба ся не розпаде. А віримо, же то так буде. Але ці будуть мати Русины, Мадяры і другы такы права в незалежній українській Україні, як Українці, ці у дотеперішнім руськім Союзі - Руси?!

ДЕКЛАРАЦІЯ

Дорогы братя і сестры, Русины і Русинкы на Підкарпатській Русі!

Темны хmary тоталітної диктатуры, котры выше 40 років покрывали наші миль карпатські горы, роздувають вітры демократичных перемін у Середній Европі. У тім історичнім про Русинів у цілій Середній Европі часі мы, Русины у ЧСФР ведно в нашыхма словенськыхма, чеськыхма, мадярськыхма приятелями, солідарізуеме з вами і вшыткыхма іншыхма народностяма на Підкарпатській Русі у вашых намаганях зась найти ваше, не вашов винов страчене, місце у Середній Европі. Переживаеме тот час у такій ситуації, же Русины суть розділены меджи дакількома державами.

По 1. світовій війні короткых 20 років Русины мали можливість жыти так, же векшына Русинів жыла в Чесько-Словенській републиці. Стало ся так на основі доброволного рішіння Русинів жыти в єдній державі з Чехами і Словаками. Была то молода, нова держава, котра хотіла быти демократичнов державов. А за тых 20 років сполочного жывота сьме доказали то, што околишній світ нас за таку державу і тримав. Потім пришла світова катастрофа - 2. світова война, котру запрычинили великы народы, з яких дакотры были під тоталітным режимом. Друга світова война ся скінчила так, же найвеце пострадали малы народы, меджи нима і мы, Русины. Треба было ші далшых 45 років, жебы выграти над тоталітов в Середній Европі.

Братя Русины на Підкарпатю! Кідь вирішыте, же вам ліпше буде в автономній Підкарпатській републиці, де бы сьте нашли порозуміння зо вшыткыхма народностяма, наша солідарність і підтримка - на вашім боці. Знаме, же є потрібна підтримка, жебы вас узнали за Русинів. Зробиме вшытко, абы у нашій державі і на слободных світових форах ся підтримовало ваше справедливє діло. Дотепер сьме о тім говорили всяды там, де сьме были позваны, або де сьме ся дістали мы, Русины з ЧСФР. Суть уже выслідкы, котры говорять о тім, же слободный світ уже зареєстровав оброджіння русинства у власній колысці. А зато сьме певно пересвідчедны, же наш сполочный бой приведе в будучности до того, што вшыткы Русины в Середній Европі не будуть мати меджи собов державны границі.

Европа може быти лем єдна!